

*Погубило В., Чупрей І.**Науковий керівник – доц. Кондратюк Л.Р.***«ЗОЛОТЕ ПРАВИЛО» МОРАЛІ ТА ЕТИКА ЛЮБОВІ**

Метою нашої роботи є аналіз «золотого правила» моралі, виявлення його особливостей і характерних рис, а також спроба порівняти це правило з християнською заповіддю любові.

«Не чини іншому того, чого собі не бажаєш»,— саме так звучать слова, які згодом стали основою життя багатьох людей, так званім «Золотим правилом моралі». Воно виникло ще в середині I тисячоліття до н.е і з'явилося одночасно у різних країнах та культурах, віддалених одна від одної: давньоіндійській (Будда), давньокитайській (Конфуцій), давньогрецькій (Сім мудреців). Після його появи стався найбільший гуманістичний переворот, під знаком якого люди живуть і нині. З того часу «золоте правило» моральності увійшло в культуру та суспільну свідомість.

Чи задумувались ми коли-небудь над тим, що ж означає це правило і чи варто взагалі його дотримуватись? Безумовно, ніхто з нас не хоче чути в свою адресу докорів, глузувань, злих насмішок. В очах інших ми завжди хочемо виглядати кращими, ніж є насправді. І жодному з нас, мабуть, не спадало на думку, що інші прагнуть від нас того ж. Ми дозволяємо собі осуджувати, але не хочемо стати предметом осуду інших, ми зневажаємо, а до себе вимагаємо поваги, самі ж сумніваємося в правдивості своїх слів, але змушуємо оточуючих нам вірити. Проте, чи заслуговують такі наші дії поваги? Без сумніву, ні. Очевидно, «золоте правило» мало на меті навчити людей ставитися до інших взаємно. Проте, чи завжди це добре? Адже є люди, які люблять страждати, вдавати з себе жертву, їм подобається, коли над ними знушаються, в цьому випадку «золоте правило» породжує зло, є виявом егоїзму, бо ж тоді люди починають робити хороші вчинки не добровільно й безкорисно, а сподіваються на подяку і відплату.

Дещо по іншому формулює «золоте правило» видатний німецький філософ І. Кант, який сформулював принцип категоричного імперативу. На думку О. Бродецького, заслуга Канта полягає у його вказівці на принципову загальність моральних вимог, що відрізняє мораль від багатьох інших подібних з нею соціальних нормативів (звичаїв, традицій) [1; 21]. Він вважав, що існує єдиний фундаментальний моральний принцип: чинити так, аби завжди розглядати інших людей як мету, а не як засіб, тобто, не використовувати людей заради досягнення своєї цілі. Одне з формулювань категоричного імперативу Канта: «Дій лише за тією нормою, яку хочеш бачити універсальним імперативом – нормою для всіх людей і також для тебе... Дій так, щоби завжди ставитися до людей і до себе також – як до мети і ніколи – лише як до засобу»[3; 144]. Тобто, він формулює те ж саме «золоте правило», тільки забирає з нього долю егоїзму, вчить безкорисливості.

Вияв «золотого правила» моралі можемо знайти не тільки в Конфуція, Канта чи інших філософів. Так навчас і народна мудрість, яка говорить: «Не рий іншому яму, сам в неї потрапиш»; «Чого собі не бажаєш, того й другові не твори». Або, наприклад, японське прислів'я стверджує: «Про себе питай у інших», або «Вщипни себе – пізнаєш, як буває боляче іншим». І, знову ж таки, ці слова звучать, як певний закон взаємності. Виходить, що коли нам зроблять зло, ми повинні відплатити тією ж монетою, а це вже більше схоже не на моральність і людяність, а на помсту.

Зовсім нове вирішення цієї проблеми знаходимо в Святому Письмі. Євангелія від Матвія устами самого Спасителя – Ісуса Христа вчить нас: «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Закон і Пророки» (Мт., 7:12). Проте, одразу після цього Ісус додає: «А коли любите тих, хто любить вас, яка вам за те ласка? Люблять бо й грішники тих, хто їх любить. І коли добре чините тим, хто добро чинить вам, яка вам за те ласка. Бо те саме і грішники роблять. А коли позичаєте те, що й від них сподіваєтесь взяти, яка вам за те ласка? Позичають бо й грішники грішникам, щоб одержати стільки ж. Тож любіть своїх ворогів, робіть добро, позичайте, не ждучи нічого назад» (Мт., 7:13).

Божий Син на власному прикладі показує, як можна любити своїх ворогів. Згадаймо останній вигук розп'ятого на Хресті Ісуса. «Отче, прости їм, бо не знають, що роблять». Ці слова настільки глибоко вражають, що важко собі навіть уявити ту безмежну любов Бога до нас. Здається, люди спочатку слухали проповіді Ісуса, бачили чуда, які він творив, а то й самі

завдяки Йому зцілялися, а згодом – оббрехали, зневажали, глузували і, зрештою, видали на страшну смерть. І після цього всього цей же невинний Ісус просить Бога вибачити кривдникам? Нам це здається дивним, оскільки ми через безліч своїх гріхів не можемо переступити через себе і пробачити, хоча самі хочемо, щоб нас пробачали інші. І знову повертаємося до «Золотого» правила моралі. Якщо ми хочемо чогось від людей, то чи не належно і їм віддати те, чого потребують від нас? Знову ж таки, Святе Письмо говорить: «Також не судіть, щоб не суджено й вас; і не осуджуйте, щоб і вас не осуджено; прощайте, то простять і вам (Лк., 6:37)», «Давайте і дадуть вам; мірою доброю, натоптаною, струснутою й переповненою вам у подолок дадуть. Бо якою ви мірою міряєте, такою відміряють вам (Лк., 6:38)», «І кожному, хто в тебе просить подай, а від того, хто твоє забирає, назад не жадай (Лк., 6:30), тощо. Таких фраз на сторінках Біблії можна знайти чимало. Бог вчить нас бути безкорисливими, кажучи, що коли ти робиш добро, то роби це так, щоб правиця твоя не знала, що робить лівиця твоя. Окрім того, Господь закликає не тільки любити товаришів, а й прощати ворогам.

У Нагірній проповіді Ісус Христос сказав: «Не противтеся злій людині. Хто вдарить тебе по правій щоці, підстав йому й ліву» (Мт., 5:39). Що означали ці слова? Хіба Ісус заохочував християн ставати беззахисними жертвами? Зовсім ні, Він закликав людей до смирення, любові до ближнього. Перед тим, як дати таку пораду, Ісус згадав знайомий його слухачам уривок зі Святого Письма: «Ви чули, що сказано: «Око за око і зуб за зуб»(Матвія 5:38). Так було в Старому Завіті, де за будь-яке зло люди чинили розплату. В Новому ж Завіті Спаситель вчить бути милосердними до кривдників і виявляти це милосердя, за що обіцяє вічне життя. «Блаженні ви будете, коли люди зненавидять вас, і коли проженуть вас, і ганьбитимуть, і знеславлять, як зле, ім'я ваше за Людського Сина. Радійте того дня й веселіться, нагорода бо ваша велика на небесах» [2]. Ісусова порада про те, як поводитись, коли тебе вдарили по щоці, виявляла дух Божого Закону, даного Ізраїлю. Ісус не мав на увазі, що після удару по одній щоці обов'язково треба підставити іншу, просто Він навчав не відплачувати тою самою монетою людям, які намагаються вивести нас з рівноваги не тільки застосовуючи силу, а й уїдливе слово. Мудро уникати фраз і вчинків, які могли б породити зачароване коло зла й помсти (Римлян 12:17). Слова Ісуса нагадують пораду царя Соломона: «Не кажи: «Як зробив він мені, так зроблю я йому,— верну людині за чином її» (Приповістей 24:29). Ми не можемо сказати, що Христос повністю перекреслює «золоте правило», показуючи його нікчемність і вбачаючи в ньому вияв егоїзму. Скоріше за все, Він хоче показати, що не завжди доцільно ставитися до людини так, як і вона до тебе. Наприклад, коли тобі чинять зло, а ти відплачуєш тим же, то де шукати вирішення проблеми? В такому разі, ця ворожнеча ніколи не закінчиться, бо ж, як ми знаємо, будь-яка агресія породжує ще більшу агресію. Сам Месія каже, що Він не прийшов змінити закон, а тільки його доповнити. І новаторство, яке Він приносить, є нічим іншим, як Заповіддю Любові. Дуже цікавою є думка Рікьора, який говорить, що якби «золоте правило» не було доповнене Заповіддю Любові, то воно б наблизилось до утилітарної максими, яка формулюється так: «я даю, щоб ти дав». А от Заповідь Любові, ми вважаємо, звернена до совісті людини, вона ні до чого не примушує, але вказує на те, що варто віддячити за доброту, навіть якщо тебе про це не просять. Заповідь Любові виправляє «золоте правило», кажучи замість «я даю, щоб ти дав», «дай, бо тобі було дано»[4, 100 і далі].

Як бачимо з усього вищесказаного, для того, щоб «золоте правило» не несло ніяких злих мотивів, воно повинно було ґрунтуватися не стільки на взаємності, скільки на любові. Бо навіть Апостол Павло говорив, що більший з усіх благодатних дарів – це дар любові. «Але любов ніколи не перестає, хоча і пророцтва припиняться, і мови замовкнуть, і знання скасується»(1 Кор.13,8). «Якщо я говорю мовами людськими й ангельськими, а любові не маю, то я – мідь та дзвінка ... – пише Апостол Павло, – Коли маю дар пророкувати, і знаю всі таємниці, і маю всяке пізнання і всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любові не маю, – то я ніщо. І якщо я роздам усі маєтки свої, і віддам своє тіло на спалення, та любові не маю, немає мені в тому ніякої користі» (1 Кор.13,1-3). Цим самим Апостол Павло хоче показати, що немає сенсу в наших вчинках, в будь-якій праці, жодний намір наш не буде добрим, якщо ми робимо це без любові, яка повинна бути безкорисливою, милосердною, все прощати, довго терпіти, не величатися, не думати лихого, не радіти з неправди, а тішитися правдою.

Таким чином, визначальне місце в людському житті має займати все ж етика любові, а не

«золоте правило», оскільки воно примушує людину робити добро заради того, щоб інші відплатили тим самим. А якщо тобі подобається, коли тебе кривдять і зневажають, то правило й зовсім зводиться до абсурду, бо це означає, що правило моральності саме штовхає тебе на злі вчинки. Окрім того, «золотому правилу» притаманні дещо егоїстичні погляди: ми не так хочемо стати на місце іншого, як вимагаємо, щоб інші стали на наше. Звичайно, «золоте правило» має й багато плюсів, але тільки за умови, що його буде дотримуватися добросовісна, порядна і чесна людина. В іншому ж випадку, воно спонукає до помсти. І тоді на допомогу приходить етика любові. Ісус вважає, що любов – це дар, а не те, чим обмінюються в якихось корисливих цілях. Про безкорисність любові Він чітко говорить в Своїй Нагірній проповіді. «А вам, хто слухає, Я кажу: Любіть своїх ворогів, добро робіть тим, хто ненавидить вас»(Лк., 6:27) . Тобто, Заповідь Любові доповнює «золоте правило», яке буквально говорить любити тих, хто нас любить. Ісус же вчить благословляти тих, хто нас проклинає, і молитися за тих, хто чинить нам кривду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бродецький О. Сотеріологічний смисл Кантової етикотеології //Людина і світ. – 2004. - № 4. – С. 20-27.
2. Бурко В. Історія Біблійна Старого і Нового Завіту. – Бразилія: Вид-во отців Василян, 1965. – 230 с.
3. Кант Імануель Критика практичного розуму/Пер. з нім., прим. та післямова І. Бурковського; наук. ред. А. Єрмоленко. – К.: Юніверс, 2004. – 240 с.
4. Рикер П. Герменевтика. Етика. Політика. – М., 1995.

Куриляк М.

Науковий керівник – проф. Сивий М.Я.

ІСТОРІЯ РОЗРОБКИ ПЕРЕДКАРПАТСЬКИХ СОЛЕНОСНИХ РУДНИКІВ

На сьогоднішній день на базі Калуш - Голинського та Стебницького родовищ відбувається погіршення стану території, в межах якої вони розташовані. Тому доцільним є вивчення історії розробки та формування рудників для подальшого встановлення причин погіршення стану середовища. Дослідження історії розробки даних рудників сприятиме виокремленню основних згубних факторів, котрі призвели до загострення екологічної ситуації на даних рудниках та дасть можливість щодо пошуків подальшої оптимізації території.

Метою дослідження є аналіз історії розвитку Калуш – Голинського та Стебницького рудників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: питанням історії розробки калійних солей на Калуш – Голинському та Стебницькому родовищах займалися такі вчені: В.С Білецький (2004р.), В. Ф Головчак 2010р.), Я.В. Семчук 2010р.), Л.Я. Савчук(2010р.), В. І. Павлюк.(2011р.) та інші. В працях цих вчених значна увага акцентується на історії розробки покладів калійних солей в межах Передкарпатських родовищ та дається аналіз щодо їх сучасного та екологічного станів.

На південному заході України, у межах Львівської, Івано – Франківської і Чернівецької областей розташована група родовищ кам'яної і калійної солей – Передкарпатський солений басейн. Поклади солей – у відкладах міоценового віку. В геоструктурному відношенні басейн пов'язаний з Передкарпатським прогином. В межах басейну розташовані Калуш – Голинське та Стебницьке родовища.

Калуш-Голинське родовище калійних солей розташоване у внутрішній зоні Передкарпатського передового прогину в Калуському районі Івано-Франківської області .

Це з багатьох точок зору унікальний об'єкт, на якому поклади кам'яної солі експлуатувалися протягом багатьох століть [4].

Основним предметом промислового інтересу на цьому родовищі стали поклади полімінеральних калійно-магнієвих солей, що залягають серед кам'яної солі.

Видобування калійних солей здійснювалося на трьох рудниках та єдиному у світовій практиці відкритому Домбровському кар'єрі, а переробка сировини - на калійному заводі й згодом на хіміко-металургійному комбінаті.

Стебницьке родовище калійних солей розташоване в межах Львівської області поблизу